

Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)

Volume 4, Issue 4, August 2019

e-ISSN : 2504-8562

Journal home page:
www.msocalsciences.com**Kecenderungan Pemilihan Kursus Kokurikulum dan Pembelajaran Servis Pelajar Diploma di UTM Kuala Lumpur****Yusmady Md Junus¹, Abdul Qayyum Nazri¹, Nabilah Hanim Mohd Anuar¹, Noralvina Nazri¹, Rafiza Mohamed¹, Rosmiza Awang Noh¹**¹Pusat Pengajian Diploma SPACE, Universiti Teknologi Malaysia (UTM), Kuala LumpurCorrespondence: Yusmady Md Junus (yusmady.kl@utm.my)**Abstrak**

Tujuan kajian ini dijalankan adalah untuk mengenalpasti secara terperinci tentang kursus kokurikulum berteraskan pembelajaran servis (CSL) dan kecenderungan pemilihan kursus mengikut persepektif pelajar diploma di Universiti Teknologi Malaysia Kuala Lumpur (UTMKL). Kepentingan dalam berkokurikulum sangat penting dalam mengukuhkan sifat insaniah dalam diri seorang pelajar yang cemerlang. Kajian ini melibatkan 406 responden daripada 1,904 jumlah populasi pelajar diploma UTMKL. Data dikumpul melalui instrumen borang soal selidik yang diedarkan kepada pelajar diploma UTMKL. Analisis kajian mendapati terdapat pelbagai jenis kokurikulum dibahagikan mengikut empat (4) kluster masing-masing yang dikenal pasti bagi objektif pertama. Objektif kedua pula adalah mengenal pasti kecenderungan pelajar terhadap pilihan kursus CSL ini. Didapati bahawa kursus yang berteraskan kesukarelawan mencatatkan kecenderungan yang paling tinggi. Manakala skor kursus Memanah dari kluster sukan, rekreasi dan kebudayaan pula mencatatkan skor pelajar yang paling tinggi kecerungan pelajarnya. Kesimpulannya, walaupun jumlah responden hanya 21.32% dari bilangan populasi yang memberikan maklumbalas kepada kajian ini, namun ia dapat memberikan indikator kepada kecenderungan pemilihan kursus CSL mengikut persektif pelajar diploma UTMKL. Hasil daripada kajian ini boleh digunapakai dalam membuat perancangan penawaran kursus CSL mengikut pilihan dan kehendak pelajar.

Kata kunci: kokurikulum, pembelajaran servis, kemahiran insaniah, pembelajaran melalui pengalaman**Tendency of Selection of Curriculum and Learning Services for Diploma Students at UTM Kuala Lumpur****Abstract**

The purpose of this study was to identify in detail the service-learning co-curriculum (CSL) curriculum and the potential of choosing a course based on the perspectives of diploma students at Universiti Teknologi Malaysia Kuala Lumpur (UTMKL). The importance of the curriculum is very important in strengthening the softness of an excellent student. The study involved 406 respondents from 1,904 diploma student population of UTMKL. The data were collected through the questionnaire form distributed to UTMKL diploma students. The analysis showed that there are different types of co-curriculum divided into four (4) clusters each identified for the first objective. The second objective is to identify students' interest in the choice of CSL courses. It is found that volunteer-based courses have the highest inclination. While the archery course scores from the sports, recreation and culture clusters

recorded the highest student achievement scores. In conclusion, although total respondent only 21.32% of the population responded to this study, it could provide an indication of the tendency to choose CSL courses based on UTMKL diploma students' perceptions. The results of this study can be used in planning CSL course offerings according to students' preferences and preferences.

Keywords: co-curriculum, service learning, generic skills, experiential learning

Pengenalan

Kokurikulum dan kurikulum merupakan dua komponen utama dalam pembangunan modal insan yang seimbang dari segi jasmani, emosi, rohani dan intelek. Kokurikulum mempunyai peranan dan pengaruh sama ada secara langsung atau tidak langsung dalam pembangunan individu. Menurut Kamus Dewan Edisi Keempat (2005), kokurikulum bermaksud kegiatan atau aktiviti selain mata pelajaran yang diajarkan samada dalam bilik darjah ataupun luar bilik darjah. Ia juga dianggap sebagai sebahagian daripada kursus pendidikan pelajar di mana-mana insitisi pengajian misalnya kegiatan dalam persatuan-persatuan, kegiatan kesukanan, dan lain-lain.

Menurut Kurikulum Kebangsaan 1997, kokurikulum adalah sebahagian daripada Kurikulum Kebangsaan. Kurikulum Kebangsaan ialah suatu program pendidikan yang termasuk kurikulum dan kegiatan kokurikulum. Ia yang merangkumi semua pengetahuan, kemahiran, norma, nilai, unsur kebudayaan dan kepercayaan, untuk membantu perkembangan seseorang individu dengan sepenuhnya dari segi jasmani, rohani, mental dan emosi serta untuk menanam dan mempertingkatkan nilai moral yang diingini dan untuk menyampaikan pengetahuan. Aktiviti kokurikulum diperkasakan dalam sistem pengajian sewajarnya sama seperti kurikulum teras yang lain pada peringkat pengajian tinggi. Kokurikulum di institusi pengajian tinggi merupakan pelengkap kepada kokurikulum pengajian bidang teras. Kokurikulum dikatakan sebagai pelengkap kepada kurikulum dan dapat membantu potensi pembangunan diri individu. Sejak di bangku sekolah lagi, pelajar sudah didedahkan dengan aktiviti-aktiviti kokurikulum seperti persatuan, badan beruniform dan sukan permainan.

Akan tetapi belakangan ini, isu praktikal ataupun *softskill* ianya sering diperkatakan dan dipertikaikan. Pertikaian oleh pihak industri samada dari dalam negara sendiri mahupun dari luar negara, terhadap kemahiran insaniah seseorang individu dari lepasan institusi pengajian tinggi. Meskipun kerajaan sudah berusaha mewujudkan peluang pekerjaan bersama sokongan pihak swasta, namun tidak ramai yang berjaya. Dalam dialog di antara Kementerian Pendidikan dengan majikan di negara ini, ramai mengatakan graduan universiti tidak diambil kerja kerana tidak memiliki kemahiran insaniah (Hanum Hassan et al, 2008). Rentetan kepada hal ini, pihak universiti pula telah berusaha menyediakan pelbagai aktiviti atau modul terbaik sebagai persediaan mahasiswa melangkah ke alam pekerjaan (Hisham Jamaludin, 2008).

Mohd Salleh et al (2010) menjelaskan bahawa kemahiran secara praktikal merupakan kemahiran yang perlu dimiliki oleh seseorang untuk berfungsi dengan berkesan sewaktu melakukan pekerjaan mengikut kemahiran-kemahiran khusus yang dimiliki. Kemahiran insaniah berkembang melalui proses semula jadi seperti tumbesaran, kematangan dan penuaan (Megat Aman Zahiri, 2007). Didapati, pelaksanaan kokurikulum yang dijalankan kepada pelajar tidak menepati minat dan kecenderungan sebenar pelajar. Justeru itu, satu kajian perlu dilakukan bagi mendapatkan untuk senarai kursus kokurikulum berteraskan pembelajaran servis (CSL) mengikut pilihan pelajar.

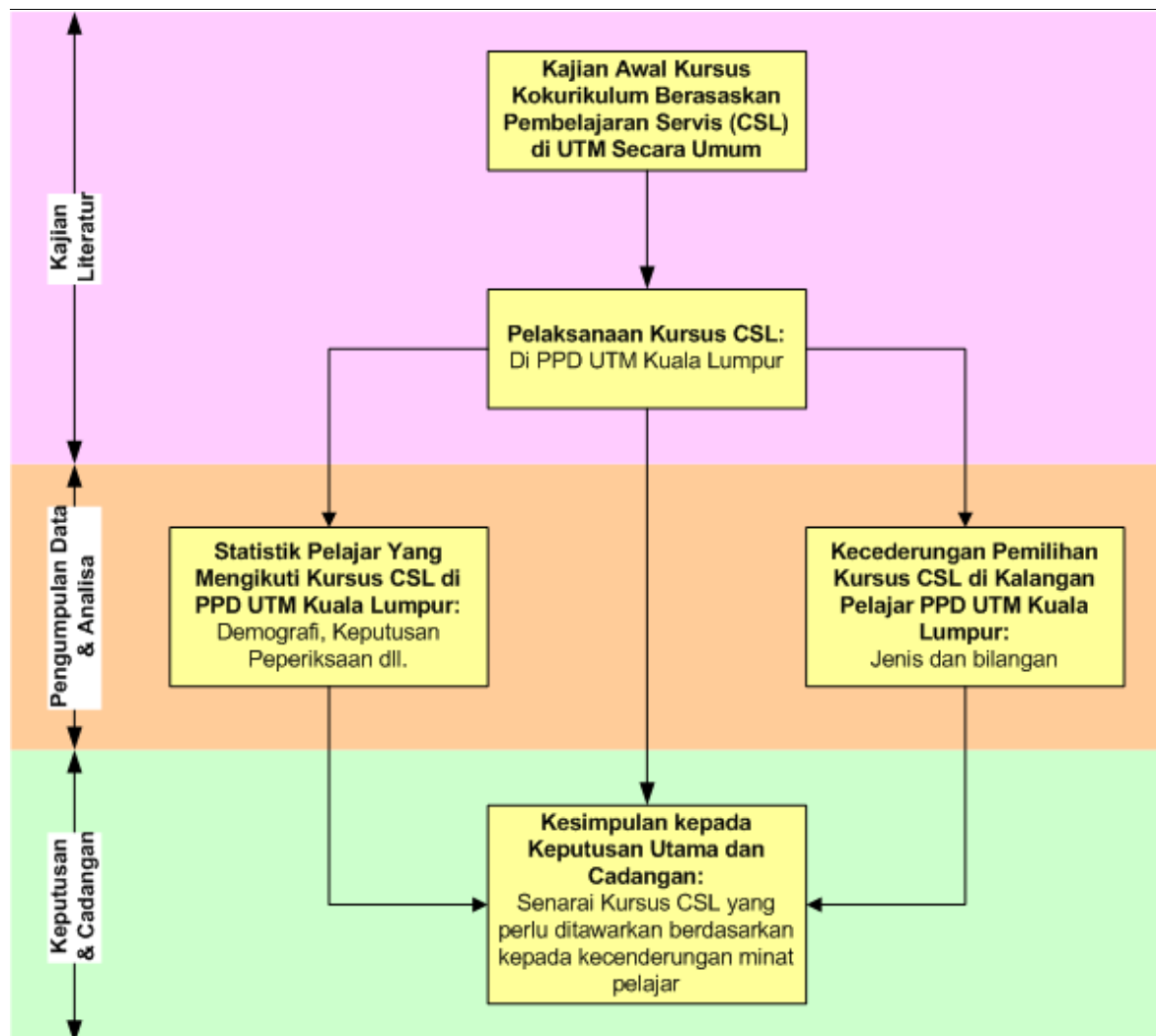
Bringle dan Hatcher (1995) mendefinisikan CSL sebagai pengalaman pendidikan berasaskan kursus, di mana pelajar (a) mengambil bahagian dalam aktiviti perkhidmatan yang teratur yang memenuhi keperluan komuniti yang dikenal pasti dan (b) mencerminkan aktiviti perkhidmatan seperti cara untuk mendapatkan pemahaman lanjut suatu kandungan kursus, penghargaan yang lebih mendalam terhadap disiplin, dan mempertingkatkan rasa tanggungjawab kepada masyarakat. Kaedah pengajaran dan pembelajaran (P&P) adalah secara berkembar iaitu pelajar dan masyarakat dan saling mewujudkan hubungan dua hala. Ini bermaksud bahawa pelajar dan ahli masyarakat adalah guru dan pelajar. Sehubungan dengan itu, perkhidmatan ini berlaku dalam kadar yang seimbang terhadap pembelajaran

(Eyler & Giles, 1999), untuk pelajar dan ia hasil dari refleksi kritikal yang dilakukan (Jacoby, 1996). Ini adalah refleksi yang membezakan pembelajaran perkhidmatan dari sukarela, khidmat masyarakat, dan lain-lain bentuk pengalaman pembelajaran, seperti pendidikan dan latihan industri.

Metod Kajian

Kaedah kuantitatif yang berbentuk kaedah tinjauan digunakan dalam kajian ini. Kaedah ini digunakan untuk mengumpul data-data yang dikaji menggunakan borang soal selidik. Abdul Ghaffar dan Mohd Najib (2003) menyatakan bahawa penggunaan soal selidik telah banyak digunakan kerana merupakan cara yang berkesan dan praktikal untuk mendapatkan maklumat.

Metodologi kajian adalah seperti dalam Rajah 1 di bawah:

Rajah 1: Metod Kajian

Borang soal selidik yang telah diedarkan kepada responden adalah terdiri daripada 14 program diploma di bawah empat jabatan di Pusat Pengajian Diploma (PPD) UTM Kuala Lumpur. Empat jabatan tersebut adalah Jabatan Geomatik dan Alam Bina dengan empat program, Jabatan Kejuruteraan dengan enam program, Jabatan Pengurusan dengan tiga program dan Jabatan Sains Komputer dan Perkhidmatan dengan dua program. Jumlah populasi pelajar diploma ini adalah seramai 1,904 orang. Manakala seramai 406 pelajar telah memberikan respon mereka melalui borang soal selidik yang diedarkan secara rawak. Pengumpulan maklumat daripada sampel dilakukan melalui penggunaan borang soal selidik manakala data kajian adalah berdasarkan skor min responden terhadap

kecenderungan kursus-kursus CSL. Data yang telah dikumpul dan dianalisis dengan menggunakan analisis deskriptif iaitu mendapatkan nilai min, sisihan piawai, peratusan atau frekuensi.

Hasil pengiraan skor min boleh dikelaskan kepada 5 tahap kecenderungan berdasarkan lima (5) skala likert yang digunakan di dalam borang kaji selidik. Berdasarkan skor min yang diperolehi akan dikategorikan dalam julat skor bagi memperolehi tahap kecenderungan pemilihan kursus CSL pelajar diploma seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 1.

Jadual 1: Julat Skor Bagi Setiap Tahap Kecenderungan

Skor	Tahap Kecenderungan	Julat Skor
1	Sangat Tidak Cenderung	1.00 < 1.80
2	Tidak Cenderung	1.80 < 2.60
3	Neutral	2.60 < 3.40
4	Cenderung	3.40 < 4.20
5	Sangat Cenderung	4.20 < 5.00

Soal selidik ini mengumpulkan maklumat mengenai maklumat am responden dan kecenderungan pemilihan kursus CSL berdasarkan empat kluster utama iaitu Kluster 1 - Teras Badan Beruniform (UKQU), Kluster 2 - Teras Akademik dan Profesional (UKQA), Kluster 3 - Teras Kesukarelawanan (UKQR) dan Kluster 4 - Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan (UKQS).

a) Populasi dan sampel

Populasi merupakan kumpulan yang menarik perhatian pengkaji dan lihat sesuai bagi menjalankan kajian terhadapnya dan membolehkan penyelidik membuat generalisasi melalui dapatannya. Populasi juga membawa kepada kumpulan yang memberi manfaat kepada kajian pengkaji. Berlainan pula dengan sampel, sampel merupakan kajian yang dijalankan terhadap sekumpulan kecil daripada populasi sasaran yang mewakili populasi. Sampel yang dipilih juga haruslah menepati piawai yang ditetapkan oleh pengkaji kerana ianya juga mewakili populasi yang terlibat. Pengkaji telah memilih PPD UTM Kuala Lumpur di sebagai kawasan kajian.

Jumlah populasi adalah seramai 1,904 pelajar diploma UTM Kuala Lumpur. Manakala seramai 406 pelajar telah memberikan respon mereka melalui soalselidik yang terdiri daripada 178 adalah pelajar lelaki dan 228 adalah pelajar perempuan.

b) Instrumen kajian

Menurut Mohd Majid (2000) kajian yang dijalankan dengan menggunakan borang soal selidik adalah sesuai dengan reka bentuk kajian ini di mana penyelidikan bermatlamat untuk menerangkan fenomena yang sedang berlaku. Antara alasan utama ialah penggunaan soal selidik dapat dilakukan secara terus dan lebih ekonomi berbanding dengan teknik pemerhatian di dalam kelas. Penggunaan data yang diperolehi melalui soal selidik adalah berdasarkan senarai kursus CSL dari Pusat Kursus Umum dan Kokurikulum UTM. Instrumen yang digunakan adalah berbentuk borang soal selidik yang digunakan terbahagi kepada 2 bahagian iaitu bahagian A dan B seperti yang telah diperincikan dalam Jadual 2.

Jadual 2 : Taburan Soalan bagi Setiap Bahagian Soal Selidik

Bahagian	Pecahan Soalan
A	Profil Responden (Jantina dan Program Pelajar)
B	Kecenderungan Pemilihan Kursus CSL oleh Pelajar
	i. Kluster 1 – Teras Badan Beruniform (UKQU)
	ii. Kluster 2 – Teras Akademik dan Profesional (UKQA)
	iii. Kluster 3 – Teras Kesukarelawan (UKQR)

---

iv. **Kluster 4 – Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan (UKQS)**

Item-item dari soal selidik yang ingin dikaji telah diuji kesahannya. Terdapat dua langkah yang perlu dilakukan untuk menguji kesahan soal selidik iaitu kesahan muka dan kesahan kandungan daripada pakar. Gay dan Airasian (2003), menyatakan bahawa kesahan muka (pilot test) adalah untuk mendapatkan kesahan yang baik pada instrumen. Kesahan kandungan pula bermaksud sesuatu alat ukur untuk mengukur kandungan yang dibuat berdasarkan objektif yang jelas dalam sesuatu bidang. Oleh itu, soal selidik dalam kajian ini telah dirujuk kepada tiga pihak yang mempunyai kepakaran dan pengalaman yang luas dalam bidang masing-masing.

c) Analisis data

Bahagian ini menerangkan mengenai hasil data yang telah dianalisis berdasarkan 406 borang soal selidik yang dikembalikan. Maklumat yang diperoleh telah dianalisis dan dikategorikan berdasarkan julat skor kecenderungan pemilihan kursus CSL. Skor-skor yang diperoleh daripada borang soal selidik telah dikumpul dan kesemua data tersebut akan dianalisis.

Data kajian bagi Skala Likert ini akan dianalisis menggunakan prosedur deskriptif menerusi perkiraan min, dan kekerapan serta peratusan. Menurut Abdul Ghaffar dan Mohd Najib (2003), setelah data dianalisis, item-item boleh dikelaskan kepada lima julat kecenderungan yang berbeza berdasarkan julat skor yang diperoleh iaitu masing-masing sangat tidak cenderung ($1.00 < 1.80$), tidak cenderung ($1.80 < 2.60$), neutral ($2.60 < 3.40$), cenderung ($3.40 < 4.20$) dan sangat cenderung ($4.20 < 5.00$) seperti Jadual 1.

Hasil Kajian

Data yang dianalisis diperoleh daripada set soal selidik yang telah diedarkan kepada responden. Data dianalisis dan dikelaskan berdasarkan kepada persoalan kajian yang telah ditetapkan sebelum ini. Hasil dapatan kajian dipersembahkan dalam bentuk taburan frekuensi, peratusan dan skor min.

a) Analisis demografi

Melalui soal selidik yang diperolehi, 406 pelajar dari 1,904 populasi keseluruhan pelajar atau 21.32% telah menjawab soal selidik yang telah diedarkan. 43.84% atau 178 responden adalah pelajar lelaki, manakala 56.16% atau 228 responden merupakan pelajar perempuan. Daripada 406 responden yang telah mengembalikan soal selidik ini adalah pelajar daripada Jabatan Geomatik dan Alam Bina mencatatkan peratusan yang tertinggi iaitu 48%. Ini diikuti dengan Jabatan Kejuruteraan 21%, Jabatan Pengurusan 16% dan Jabatan Sains Komputer dan Perkhidmatan dengan 15%.

b) Analisis Tahap Kecenderungan Pemilihan Kursus CSL

Terdapat empat kluster utama bagi kursus CSL yang ditawarkan iaitu Kluster 1 - Teras Badan Beruniform (UKQU), Kluster 2 - Teras Akademik dan Profesional (UKQA), Kluster 3 - Teras Kesukarelawanan (UKQR) dan Kluster 4 - Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan (UKQS).

Kluster 1 – Teras Badan Beruniform (UKQU)

Analisis pada bahagian ini adalah bertujuan untuk menjawab persoalan kajian yang pertama iaitu "Apakah tahap kecenderungan pemilihan kursus CSL Kluster 1 – Teras Badan Beruniform?". Didapati bahawa terdapat sebanyak sepuluh kursus CSL di bawah kluster ini seperti dalam Jadual 3.

Jadual 3 : Skor Min Pilihan Kursus CSL Kluster 1 – Teras Badan Beruniform

Bil.	Pilihan Kursus CSL	Skor Min	Tahap Kecenderungan
1	UKQU 2412 Kelana Siswa	3.24	Neutral
2	UKQU 2512 Pertahanan Awam (SISPA)	3.26	Neutral
3	UKQU 2521 Pertahanan Awam II	3.25	Neutral
4	UKQU 3531 Pertahanan Awam III	3.17	Neutral
5	UKQU 2612 Pertolongan Cemas	3.42	Cenderung
6	UKQU 2132 PALAPES Darat III	3.24	Neutral
7	UKQU 2232 PALAPES Laut III	3.26	Neutral
8	UKQU 2321 SUKSIS II	3.16	Neutral
9	UKQU 2332 SUKSIS III	3.08	Neutral
10	UKQU 3341 SUKSIS IV	3.11	Neutral
Jumlah Purata			3.22

Analisis yang telah dibuat bagi setiap kursus CSL di bawah Kluster 1 menunjukkan bahawa hanya satu daripada sepuluh kursus CSL kluster ini yang mempunyai skor min kecenderungan untuk dipilih oleh pelajar. Kursus CSL yang memiliki skor min yang cenderung dipilih oleh pelajar adalah kursus UKQU 2612 Pertolongan Cemas. Secara keseluruhannya, hanya 10% (satu kursus) sahaja kursus CSL di bawah Kluster 1 - Teras Badan Beruniform ini yang pelajar cenderung untuk pilih. Jika dibandingkan secara keseluruhan, kluster ini menunjukkan bilangan kursus CSL yang paling kecil kecenderungan pilihan oleh pelajar berbanding kluster-kluster yang lain.

Kluster 2 – Teras Akademik dan Profesional (UKQA)

Analisis pada bahagian ini adalah bertujuan untuk menjawab persoalan kajian kedua iaitu "Apakah tahap kecenderungan pemilihan kursus CSL Kluster 2 – Teras Akademik dan Profesional?". Didapati bahawa terdapat sebanyak dua puluh tiga kursus CSL di bawah kluster ini seperti dalam Jadual 4.

Jadual 4 : Skor Min Pilihan Kursus CSL Kluster 2 – Teras Akademik dan Profesional

Bil.	Pilihan Kursus CSL	Skor Min	Tahap Kecenderungan
1	UKQA 2012 Inovasi dan Komuniti	3.50	Cenderung
2	UKQA 2022 Media Digital dan Komuniti	3.69	Cenderung
3	UKQA 2032 Simenfero	3.30	Neutral
4	UKQA 2042 Khidmat Jaringan Geo Komuniti	3.13	Neutral
5	UKQA 2052 Keselamatan Elektrik	3.23	Neutral
6	UKQA 2062 Jangkauan Pemikiran Awal Melalui Mekatronik	3.25	Neutral
7	UKQA 2072 Perkhidmatan ICT dan Komuniti	3.56	Cenderung
8	UKQA 2082 Kraf Kayu	3.27	Neutral
9	UKQA 2092 Sains dan Komuniti	3.41	Cenderung
10	UKQA 2102 Kemahiran Pertanian	3.18	Neutral
11	UKQA 2112 Literasi STEM	3.39	Neutral
12	UKQA 2122 Teknologi Hortikultur Hiasan	3.09	Neutral
13	UKQA 2132 Kraftangan	3.22	Neutral
14	UKQA 2142 Khidmat Katering	3.30	Neutral
15	UKQA 2152 Reka Cipta Fesyen	3.20	Neutral
16	UKQA 2162 Perkhidmatan Fotokreatif	3.58	Cenderung
17	UKQA 2172 Inovasi Bioproses	3.12	Neutral
18	UKQA 2182 Astronomi	3.52	Cenderung
19	UKQA 2192 Debat dan Pidato	3.11	Neutral
20	UKQA 2202 Tenaga Kerja Digital	3.33	Neutral
21	UKQA 2212 Kewartawanan Video	3.33	Neutral
22	UKQA 2222 Media Sosial dan Penjenamaan	3.46	Cenderung

23	UKQA 2232 Teknologi Dron	3.58	Cenderung
	Jumlah Purata		3.34

Analisis yang telah dibuat bagi setiap kursus CSL di bawah Kluster 2 menunjukkan bahawa lapan daripada dua puluh tiga kursus CSL kluster ini yang mempunyai skor min kecenderungan untuk dipilih oleh pelajar. Kursus CSL yang memiliki skor min tertinggi yang cenderung dipilih oleh pelajar adalah kursus UKQA 2022 Media Digital dan Komuniti. Secara keseluruhannya, sebanyak 35% (lapan kursus) kursus CSL di bawah Kluster 2 - Teras Akademik dan Profesional ini yang pelajar cenderung untuk pilih. Jika dibandingkan secara keseluruhan, kluster ini menunjukkan bilangan kursus CSL di tempat yang ketiga dari empat kecenderungan pilihan oleh pelajar berbanding kluster-kluster yang lain.

Kluster 3 – Teras Kesukarelawanan (UKQR)

Analisis pada bahagian ini adalah bertujuan untuk menjawab persoalan kajian ketiga iaitu "Apakah tahap kecenderungan pemilihan kursus CSL Kluster 3 – Teras Kesukarelawanan?". Didapati bahawa terdapat sebanyak empat belas kursus CSL di bawah kluster ini seperti dalam Jadual 5.

Jadual 5 : Skor Min Pilihan Kursus CSL Kluster 3 – Teras Kesukarelawanan

Bil.	Pilihan Kursus CSL	Skor Min	Tahap Kecenderungan
1	UKQR 2012 Kepimpinan dan Komuniti	3.51	Cenderung
2	UKQR 2022 Budi Penyayang	3.49	Cenderung
3	UKQR 2032 Sains Kesukarelawanan	3.51	Cenderung
4	UKQR 2042 Pengurusan Bencana	3.49	Cenderung
5	UKQR 2052 Pembangunan Belia	3.31	Neutral
6	UKQR 2062 Komuniti Lestari	3.40	Cenderung
7	UKQR 2072 UTM Belajar dan Berkhidmat	3.39	Neutral
8	UKQR 2082 Pembangunan Karakter dan Etika Sosial	3.39	Neutral
9	UKQR 2092 Pendidikan Lestari dalam Komuniti	3.32	Neutral
10	UKQR 2102 Pendidikan Pencegahan Dadah	3.34	Neutral
11	UKQR 2112 Pengurusan Masjid dan Pembangunan Komuniti	3.62	Cenderung
12	UKQR 2122 Penyelenggaraan Kenderaan Automotif	3.53	Cenderung
13	UKQR 2132 Eksplorasi Maklumat	3.37	Neutral
14	UKQR 2142 Cerdik Kewangan	3.51	Cenderung
	Jumlah Purata		3.44

Analisis yang telah dibuat bagi setiap kursus CSL di bawah Kluster 3 menunjukkan bahawa lapan daripada empat belas kursus CSL kluster ini yang mempunyai skor min kecenderungan untuk dipilih oleh pelajar. Kursus CSL yang memiliki skor min tertinggi yang cenderung dipilih oleh pelajar adalah kursus UKQR 2112 Pengurusan Masjid dan Pembangunan Komuniti. Secara keseluruhannya, sebanyak 57% (lapan kursus) kursus CSL di bawah Kluster 3 - Teras Kesukarelawanan ini yang pelajar cenderung untuk pilih. Jika dibandingkan secara keseluruhan, kluster ini menunjukkan bilangan kursus CSL paling tinggi dari empat kecenderungan pilihan oleh pelajar.

Kluster 4 - Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan (UKQS)

Analisis pada bahagian ini adalah bertujuan untuk menjawab persoalan kajian keempat iaitu "Apakah tahap kecenderungan pemilihan kursus CSL Kluster 4 – Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan?". Didapati bahawa terdapat sebanyak dua puluh dua kursus CSL di bawah kluster ini seperti dalam Jadual 6.

Jadual 6 : Skor Min Pilihan Kursus CSL Kluster 4 – Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan

Bil.	Pilihan Kursus CSL	Skor Min	Tahap Kecenderungan
1	UKQS 2012 Badminton	3.77	Cenderung
2	UKQS 2022 Bola Sepak	3.40	Cenderung
3	UKQS 2032 Bola Tampar	3.41	Cenderung
4	UKQS 2042 Futsal	3.50	Cenderung
5	UKQS 2052 Orienteering	3.48	Cenderung
6	UKQS 2062 Ping Pong	3.31	Neutral
7	UKQS 2072 Sepak Takraw	3.04	Neutral
8	UKQS 2082 Trekking	3.78	Cenderung
9	UKQS 2092 Memanah	3.81	Cenderung
10	UKQS 2102 Iqra"	3.67	Cenderung
11	UKQS 2112 Teater	3.46	Cenderung
12	UKQS 2122 Koir	3.30	Neutral
13	UKQS 2132 Orkestra	3.32	Neutral
14	UKQS 2142 Bola Jaring	3.29	Neutral
15	UKQS 2152 Kepegawaian Sukan (Bola Sepak)	3.22	Neutral
16	UKQS 2162 Ragbi	3.24	Neutral
17	UKQS 2172 Bela Diri	3.60	Cenderung
18	UKQS 2182 Renang	3.65	Cenderung
19	UKQS 2192 Tenpin Bowling	3.37	Neutral
20	UKQS 2202 Tennis	3.38	Neutral
21	UKQS 2212 Golf	3.32	Neutral
22	UKQS 2222 Silat Gayung	3.33	Neutral
Jumlah Purata			3.44

Analisis yang telah dibuat bagi setiap kursus CSL di bawah Kluster 4 menunjukkan bahawa sebelas daripada dua puluh dua kursus CSL kluster ini yang mempunyai skor min kecenderungan untuk dipilih oleh pelajar. Kursus CSL yang memiliki skor min tertinggi yang cenderung dipilih oleh pelajar adalah kursus UKQS 2092 Memanah. Secara keseluruhannya, sebanyak 50% (sebelas kursus) kursus CSL di bawah Kluster 4 - Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan ini yang pelajar cenderung untuk pilih. Jika dibandingkan secara keseluruhan, kluster ini menunjukkan bilangan kursus CSL kedua tertinggi dari empat kecenderungan pilihan oleh pelajar.

Perbincangan dan Kesimpulan

Dapatan daripada kajian ini telah memberikan senarai kursus CSL yang pelajar cenderung untuk membuat pilihan bagi P&P mereka. Secara perbandingan keseluruhan, kursus CSL dari Kluster 3 – Teras Kesukarelawan telah menunjukkan peratusan bilangan kursus yang paling tinggi iaitu 57% peratus. Kursus CSL yang berteraskan kesukarelawan ini mendapat kecenderungan yang tinggi dalam pilihan pelajar. Pelaksanaan P&P kursus CSL berteraskan kesukarelawan ini mempunyai pelbagai kelebihan kepada pelajar, terutama dari segi konteks bersama masyarakat. Perkara ini telah disokong oleh Weglarz's (2004) melalui kajiannya yang mendapati bahawa 86% pelajar yang mengikuti kursus CSL kesukarelawan menyatakan ia dapat meningkatkan kesedaran mereka terhadap keperluan masyarakat.

Jadual 7 : Senarai Kursus CSL yang Pelajar Cenderung Berdasarkan Kluster dan Skor Min

Bil.	Senarai Kursus CSL Yang Pelajar Cenderung	Skor Min
Kluster 1: Teras Badan Beruniform (UKQU)		
1	UKQU 2612 Pertolongan Cemas	3.42
Kluster 2: Teras Akademik Dan Profesional (UKQA)		

1	UKQA 2022 Media Digital dan Komuniti	3.69
2	UKQA 2162 Perkhidmatan Fotokreatif	3.58
3	UKQA 2232 Teknologi Dron	3.58
4	UKQA 2072 Perkhidmatan ICT dan Komuniti	3.56
5	UKQA 2182 Astronomi	3.52
6	UKQA 2012 Inovasi dan Komuniti	3.50
7	UKQA 2222 Media Sosial dan Penjenamaan	3.46
8	UKQA 2092 Sains dan Komuniti	3.41

Kluster 3: Teras Kesukarelawanan (UKQR)

1	UKQR 2112 Pengurusan Masjid dan Pembangunan Komuniti	3.62
2	UKQR 2122 Penyelenggaraan Kenderaan Automotif	3.53
3	UKQR 2012 Kepimpinan dan Komuniti	3.51
4	UKQR 2032 Sains Kesukarelawan	3.51
5	UKQR 2142 Cerdik Kewangan	3.51
6	UKQR 2022 Budi Penyayang	3.49
7	UKQR 2042 Pengurusan Bencana	3.49
8	UKQR 2062 Komuniti Lestari	3.40

Kluster 4: Teras Sukan, Rekreasi Dan Kebudayaan (UKQS)

1	UKQS 2092 Memanah	3.81
2	UKQS 2082 Treking	3.78
3	UKQS 2012 Badminton	3.77
4	UKQS 2102 Iqra	3.67
5	UKQS 2182 Renang	3.65
6	UKQS 2172 Bela Diri	3.60
7	UKQS 2042 Futsal	3.50
8	UKQS 2052 Orienteering	3.48
9	UKQS 2112 Teater	3.46
10	UKQS 2032 Bola Tampar	3.41
11	UKQS 2022 Bola Sepak	3.40

Kursus CSL yang bercorak kesukarelawan ini mendapat kecenderungan yang tinggi di kalangan pelajar kerana terdapat kepelbagaian jenis kursus yang ditawarkan. Terdapat sebanyak empat belas jenis kursus CSL di bawah kluster kesukarelawan ini dan kursus pengurusan masjid dan pembangunan komuniti mencatatkan skor min yang tinggi 3.62 dalam kluster ini. Kepelbagaian jenis kursus telah memperkayakan kaedah P& P kursus CSL. Kursus CSL ini menggalakkan refleksi yang kritikal (Jacoby, 1996) dan bertanggungjawab kepada masyarakat (Lee et al., 2007) dan memberi manfaat kepada pelajar dan pihak berkepentingan dalam masyarakat (Blouin & Perry, 2009).

Berdasarkan Jadual 7, Kluster 1 Teras Badan Beruniform menunjukkan pelajar tidak cenderung memilih kursus ini iaitu hanya satu dari lapan kursus mencatatkan kecenderungan pemilihan. Peratus kecenderungan pelajar yang paling tinggi adalah Kluster 3 iaitu Teras Kesukarelawan yang mencatatkan 57% bilangan kecenderungan dalam pemilihan. Namun, secara keseluruhannya, tahap kecenderungan pemilihan kursus CSL diantara para pelajar diploma UTMKL yang paling tinggi adalah UKQS 2092 Memanah dengan skor min 3.81 iaitu dari Kluster 4 Teras Sukan, Rekreasi dan Kebudayaan. Dengan kepelbagaian jenis kursus CSL dalam kluster 4 ini, ternyata pelajar lebih berminat dalam sukan ini berbanding kursus-kursus kokurikulum berteraskan pembelajaran servis yang lain.

Kesimpulannya, walaupun hanya 21.32% dari bilangan populasi memberikan maklumbalas kepada kajian ini, namun ia dapat memberikan indikator kepada kecenderungan pemilihan kursus CSL mengikut persektif pelajar diploma UTMKL. Oleh yang demikian, pihak yang bertanggungjawab

perlu memberikan perhatian dan tindakan yang sewajarnya bagi menambah baik dan mempertingkatkan lagi kualiti aktiviti seperti badan beruniform dan lain-lain dalam kursus CSL di UTMKL. Hasil daripada kajian ini boleh digunapakai dalam membuat perancangan penawaran kursus CSL mengikut pilihan dan kehendak pelajar.

Penghargaan

Kajian ini telah mendapat sokongan dana daripada UTMSPACE, Universiti Teknologi Malaysia di bawah *Research Grant Potential Development Fund* Vot No. SP-PDF1808.

Rujukan

- Abdul Ghafar & Mohd. Najib (2003) *Reka bentuk tinjauan soal selidik pendidikan*. Penerbit UTM, Skudai, Johor Bahru
- Blouin, D., D., & Perry, E. M. (2009). *Whom does service-learning really serve? Community-based organizations' perspectives on service-learning*. *Teaching Sociology*, 37(2), 120-135. doi:10.1177/0092055X0903700201
- Bringle, R. G., & Hatcher, J. A. (1995). *A service-learning curriculum for faculty*. *Michigan Journal of Community Service-Learning*, 2, 112-122.
- Eyler, J., & Giles, D. E., Jr. (1999). *Where's the learning in service-learning?* San Francisco: Jossey-Bass.
- Gay, L. R. & Airasian, P. (2003). *Educational Research. Competencies for analysis and applications*. Ed. ke-7. Ohio: Merrill Prentice Hall.
- Hanum Hassan, Razli Ahmadi, Lt Kol (B) Azuddin Bahari. (2008). *Persepsi pelajar terhadap penerapan kemahiran insaniah dalam program bakti siswa perdana UniMAP*. Conference: Persidangan Pembangunan Pelajar Peringkat Kebangsaan 2008, At Universiti Teknologi Malaysia, Johor, Malaysia
- Hisham Jamaludin (2008) *Peranan kokurikulum di universiti dalam membentuk keterampilan mahasiswa*. Batu Pahat: Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
- Jacoby, B. (1996). *Service-learning in today's higher education*. In B. Jacoby and Associates (Eds.), *Service-learning in higher education: Concepts and practices* (pp. 3-25). San Francisco: Jossey-Bass.
- Kamus Dewan Edisi Keempat (2005) Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka
- Lee, S.-Y., Olszewski-Kubilius, P., Donahue, R., & Weimholt, K. (2007). *The effects of a service-learning program on the development of civic attitudes and behaviors among academically talented adolescents*. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(2), 165-197. doi:10.4219/jeg-2007-674
- Megat Aman Zahiri (2007) *Penguasaan kemahiran insaniah dalam kalangan guru pelatih fakulti pendidikan UTM*. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Mohd Majid Konting (2000). *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd Salleh, A., Kamaruddin, M. I., Abu Bakar, Z., Ibrahim, M. A., Megat Zakaria, M. A. Z. & Bunyamin, M. A. H. (2010). *Penguasaan kemahiran insaniah dalam kalangan guru pelatih Fakulti Pendidikan UTM*. Kertas Institusi. Fakulti Pendidikan, UTM
- Weglarz, S. G. (2004). *Participant perceptions of a community college service-learning program*. *Community College Journal of Research and Practice*, 28(2), 123-132. doi:10.1080/10668920490253618